

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold, 70. kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 12. septembra 1888

O b s e g: Razstava svežega sadja. — Kako divjake vzrejati? — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Nasledki „šnopsa“. Trgovinska in obrtna zbornica. — Iz deželnega zbora. — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.**Razstava svežega sadja.**

Važen oddelek velike deželne sadne razstavo, katero priredi c. kr. kmetijska družba kranjska od 17. do 21. oktobra t. l. v Ljubljani, bode razstava svežega sadja. Razstavilo se bode lahko vsakovrstno sadje, posebno pa zimsko, in sicer jabolka in hruške.

Tej razstavi bode namen pokazati, kakšno sadje prideluje Kranjska, in katere sadne vrste se ob raznih razmerah najbolje ponašajo na Kranjskem. Z razstavo vred pa tudi pričnimo urejati slovenska sadna imena ter spravljati jih v soglasje z vednostnimi pomologijskimi imeni.

Ker je c. kr. kmetijski družbi kot razstavnemu odboru veliko do tega, da ne bodo razstavljene samo sadne vrste, ki so rasle na posestvih marljivih in umnih sadjarjev, ampak sploh vse vrste, zlasti jabolka in hruške, ki rasto kje na Kranjskem, naj se kakor koli imenujejo, zato bodo razstavniki svežega sadja razdeljeni v dve skupini, in

a) v razstavnike, kateri bodo razstavili sadje, ki so ga pridelali na svojem posestvu, in sicer:

b) v razstavnike, kateri bodo razstavili večo zbirko sadja, ki so ga nabrali po vsej občini, po veči pokrajini ali po vsem okraju.

Prvi razstavniki bodo morali na zapisne pole, katere jim bode poslala kmetijska družba, zapisati ime vrste, ki je običajno v njih kraji, potem v kakšni legi in v kakšni zemlji rodi vrsta najrajša, ali rodi pogostoma ali začne drevo roditi zgodaj ali pozno itd.

V tej skupini je za odlikovanje določenih veliko srebrnih svetinj, c. kr. kmetijske družbe in tudi deželnih častnih daril v srebru in zlatu.

Razstavniki druge skupine bodo pa k poslanim vrstam samo pripisali pravo domače ime vrste in, na kakšnem drevesu, na kakšni zemlji in v kakšni legi je raslo sadje. Ker ni treba, da bi bili ti razstavniki sadjarji, zato ne bodo dobili svetinj, ampak častna darila v srebru in zlatu.

Ker bode kmetijski družbi v razstavnih prostorih mnogo prirediti, naj nikar ne odlašajo oglasiti se oni sadjarji, kateri se mislijo udeležiti razstave.

Druge skupine, prosimo, naj se udeleže zlasti gg. učitelji.

Vsi, kateri oglase, da mislijo poslati sadja na razstavo, dobodo o vseh reĉeh v pravem času vsa pojasnila.

Vsake vrste bode poslato po 5 do 8 sadov ali plodov, velikih manj, majhnih pa več.

Glede pošiljanja svežega sadja za razstavo ravnati je tako le: Odtrgano sadje obriši dobro s kako mehko ruto, najbolje ĉe z volneno. Potem zapiši vsaj na en sad vsake vrste s ĉrnilom njeno ime. Jabolku zapiši ime na plat blizu reĉlja (peĉlja), hruški pa blizu muhe. Kadar je ĉrnilo uže suho, zavij vsak sad posebe v papir in potem spravi vse sadje med seno, najbolje ĉe v otavo ali tudi med rezanico ali pleve v primeren zaboj ali tudi v košarno, v kateri misliš poslati sadje v Ljubljano. Kdor bode pošiljal sadje po železnici, naj pa pošlje toliko zgodaj, da pride za ĉasa v Ljubljano. Vse druge reĉi bodemo objavili še v pravem ĉasu.

Kako divjake vzrejati?

Sadjar mora pred vsem skrbeti, da dobo krepkih zdravih divjakov. ĉe ti niso zdravi dovolj moĉni, dobro zakoreninjeni, ne premladi ne prestari za požlahtnjevanje ne dobimo nikoli lepih in visokih dreves. Podloga ra-

zumnemu sadjarstvu so dobri divjaki. Te vzrejamo najbolje iz semena. Seme mora biti sveže in kaljivo, jederce v njem pa belo in sladkega okusa, nikakor pa ne sme biti pikro in gnilobno. To velja o vseh naših sadnih vrstah. Semena nabiramo lahko, kadar pripravljamo sadje za sušilo, kadar ga tolčemo ali uživamo. Tropine treba večkrat skozi sito presejati, dokler ne ostanejo sama semena ali peške. Tropinam, katere smo sušili na peči, ne kaže izbirati pešek, ker jih je mnogo uže nekajljivih. Zelo lepih in snažnih pešek dobimo, ako jih po obedih ali kedar jabolka in hruške režemo za sušenje devamo na stran. Nekateri sejejo kmalu po prešnji peške s tropinami vred. Tega ni svetovati, ker malokdaj se posreči delo. Navadno zvbijo tropine toliko miši da prožro vse peške. Jeseni in prvi zimski čas nabiraj sadjar pešek. Da ostanejo kaljive, vložijo jih v zaboje s peskom, s prstjo ali s stolčnim ogljem plastoma, zaboj zakoplji potem 1 ^m/ globoko v suho zemljo, da ne morejo miši do njega. Rano spomladi izkoplji zaboj in posej peške brž, ko je vreme ugodno. Če se kažejo uže cime, zadnji je čas, da poseješ peške. Sploh pa so peške od krepkih in trdnih drevesnih vrst boljše mimo vseh drugih. Na suhem hranjene peške cimijo brez odeje malokdaj precej spomladi; kožica je tako izsušena, da se ne da precej premočiti. Sedaj misli nevednež, da takšne peške sploh ne bodo cimile, ker niso hitro spomladi vsajene, gre in izkoplje semena in tako uniči vse. Zemlja mora biti za divjake dobra, sicer ne morejo tam vzrasti krepki, lepi divjaki. Sejati moramo redko, ker tako dobimo divjakov, kateri imajo mnogo korenin ter rasto hitro. Zatorej svetujemo jeseni zemljo 60—80^c/_m globoko prekopati ali rigolati in pognojiti z dobrim, močnim kompostom, ki se raztrosi po vrtu. Kedar greš sejati, naredi 6—10^c/_m globoke jamice po 50—60^c/_m narazen. V te jamice položi peške, pritisni jih z roko in pokrij 3^c/_m na debelo s kompostom. Takšne drevesnične gredice treba potem večkrat opletiti in z razredčeno gnojnico politi: to pa le tedaj, kadar so drevesa nekoliko porasla. Vlaga jim ne sme nikoli manjkati. Kdor jim hoče še bolj postreči, naj med drevesne vrstice ali sploh med nje vrže nekoliko kratkoslamnega, lapol sprhlega hlevnega gnoja. Ta ohrani drevescem vlago tudi ob hudi suši, plohe jim ne škodujejo veliko, sploh pa imajo z nerom dovolj hrane. Če smo tako ravnali, ničesar zamenarili, potem so uže enoletni divjaki, ki so vsekakor več vredni nego dvoletni, za presajanje v drevesnico. Slabejša enoletna in zdrava drevesca pa treba izrjavati, ob koreninah obrezati, deblo jim prikrajšati in jih tako presaditi v dobro rigolano in pognojeno zemljo, to pa v vrste, v katerih stoje drevesca 6—8^c/_m drugo od drugega, vrste pa morajo biti narazen 60—70^c/_m. Črešnje, slive, orehe kaže saditi precej, kadar so zreli odpadli.

Še enkrat ponavljamo resnico, da moramo pred vsem skrbeti za zdrave in močne divjake, ako hočemo vzrediti lepih visokih dreves, kakeršnih nam sedaj živo manjka. Divjakov je pa najbolje dobivati le iz pešek.

Skrbimo torej za to. Na majhnem prostoru na vrtu vzredimo lahko vsako leto po tisoč divjakov. Ako jih pocepimo in presadimo, imamo v kratkem lepih mladih dreves. In teh smo potrebni, da stara onemogla drevesa nadomestimo z novimi, čilimi ter prazne prostore zasadiamo z rodnim drevjem!

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

86.

Kako so potovali starodavni Grki

(Dalje.)

Platon se opira v svojih zakonih na starodavno navado, ko dovoljuje tujcu ali potniku, da more nargati grozdja, smokev, hrušek, jabolk in margaran, če je lačen. Tudi so šli Grki radi na roko sleharne mu tujcu, če je zašel, ali če ni vedel ne kodi ne kamo. Pozneje so postavljali Grki miljne kamne ali stebriče, in kazala. Tudi po potnih listih so začeli popraševati potnike, ter jim preiskovati prtljago. Ali vselej ni bilo treba potnega lista, kedar je šel kdo na tuje. Za časa vojske so zahtevali od dotičnih potnikov izkaznico, na katerej je bil vtisnjen državni grb. Na Špartanskem pa je bilo potovanje na tuje brez izrecnega dovoljenja eforov strogo prepovedano. Tudi Platon je grajal preveliko prijenljivost, ki je bila v navadi po drugih državah, da je smel vsak na tuje, kedor je hotel. Odreuil je toraj v svojih zakonih, da nima nikdo hoditi na tuje, kdor še ni spolnil štiridesetega leta. Vendar nimamo nobenega dokaza o posebnej kontroli potnikov, niti o posebnem zaviranju potovanja. Pač pa so smatrali izvedavost po tujih običajih in napravah kot znak nezadovoljnosti z domačimi napravami. Na colih so preiskovali prtljago potnikom, kajti uže ondaj je bilo obdačljivo razno blago. Plutarh veli: „Colnarji nam presejajo, ne zato, ker robo in blago prebirajo, temveč zato, ker stikajo po skritej robi, in tako vso prtljago preisejajo in premečejo.“

Tudi v toplice so hodili in se vozili starodavni Grki. Bilo je več takih toplic na glasu, nekatere zaradi zabave, nekatere zaradi izredne pomoči v raznih boleznih. Take toplice so bile na Evbeji, o katerih nam Plutarh sporoča to le: „V Evdepsu na Evbeji je toplih vrelcev, raznih poslopij in stanovanj, zato je postal stekališče vse Grške. Ondi imaš v izobilju perotnine, divjačine in morskih rib. Najživahnejše življenje ondi je spomladi, mnogi gostje prihajajo edino le zato, da se zabavajo“. Tudi Sula je šel v toplice, da se je odpočil od truda in sitnosti, pa Plutarh ga graja, ker je občeval skoro edino le z gledališkimi igralci.

In koliko je stalo potovanje v starodavnem času? Tudi o tem imamo malo podatkov, prav za prav imamo le par beležk. Za časa Demostenovega postavim so